

ขอบคุณที่สร้างฉันให้เป็นนักมานุษยวิทยา ชื่อ ดาริน วราฤทธิ์¹

หนองน้ำแห้ง

21 เมษายน 2563

คุณพนมเทียน ผู้ชูปชีวิตในโลกนวนิยายของฉัน

ฉันและพรินทร์พ่อพรานบุรุษไพรของฉันทใจสลายสิ้น เมื่อได้ทราบข่าวของคุณ เขาเข้ามาพุงฉันที่ทรุดกองกับพื้นให้ลุกขึ้นมานั่งบนเก้าอี้ เราทั้งสองได้แต่มองหน้ากันโดยไม่มีคำพูดใดๆ ทุกอย่างมันเงียบงันแน่นิ่ง มันคือมันซาไปหมด ฉันเอ่ยถามซ้ำๆ กับพรินทร์ว่า “จริงหรือ? มันคือเรื่องจริงหรือ?” เขาได้แต่พยักหน้า น้ำตารันคลอเบา ฉันรับรู้ได้ว่า พ่อพรานฉกาจที่คุณสร้างเขาให้เป็นบุรุษแกร่งกล้าจะรู้สึกอย่างไร โดยที่เขาไม่ได้พูดออกมาแม้ประโยคเดียว

แต่พอได้สติ ฉันก็บอกกับพ่อพรานใจดำของฉันและของคุณว่า เราควรเขียนจดหมายถึงคุณเพื่อเป็นเครื่องระลึกทางใจระหว่างเรา เพราะคุณคือผู้สร้างพวกเราให้มีชีวิตโลดแล่นในจินตนาการของนักเลงหนังสือ นับตั้งแต่ฉันอายุ 28 ปี จวบจนเราต่างล่วงเลยเข้าสู่วัย 80 กว่าๆ พอๆ กัน

คุณพนมเทียนคะ! คุณสร้างให้ฉันเกิดในตระกูลสูงศักดิ์ มีฐานันดรเป็นถึงหม่อมราชวงศ์ มีลักษณะท่าทีบุคลิกความสามารถที่โดดเด่นชัดกับภาพลักษณ์ของวิชาชีพที่ฉันได้เรียนมา นั่นคือ วิชาแพทย์และมานุษยวิทยารวมถึงความสามารถอื่นอีกเป็นกระบวนโกย เช่น เชี่ยวชาญการใช้ปืนตั้งแต่ปืนสั้นไปจนถึงไรเฟิลริคบี .470 ไนโตรเอ็กสเปรส (ที่ทำเอาฉันไหลออกไปเสียทุกครั้งที่ยิง) สร้างให้ฉันโลดโผนโจนทะยาน แข้มแข็งกว่าชายอื่นๆ ในเรื่อง ฉันมีความรู้ด้านโบราณคดี เป็นหมอมผ่าตัด ทำคลอด

ที่สำคัญคือเป็นนักมานุษยวิทยา จนฉันต้องให้ลูกหาบกระต๊องเครื่องพิมพ์ดีดที่หนักหลายกิโลไปตลอดทางพอมานั่งย่อนึก ฉันก็อดที่จะปลื้มใจไม่ได้... โอ้!! นี่คุณสร้างให้ฉันเปรี้ยวมากแท้เทียว... ฉันเป็นหญิงที่เพียบพร้อมในทุกด้าน ทั้งฉลาด สวย มีชาติตระกูล มีอุปนิสัยใจคอที่โลดโผนชอบผจญภัย แม้จะเอาแต่ใจตัวเอง (บ้าง) แต่ก็เด็ดเดี่ยวมั่นคงในความรักนะคะ² คุณสร้างให้ฉันเป็นแบบอย่างแก่นักอ่านหญิงหลายคนที่ยากจะเป็นอย่างฉัน (แหม... นี่ถ้าไม่ใช่จดหมายถึงคุณ ฉันก็คงไม่อยากจะอวดตัวหรอกนะ!!)

ฉันคิดว่า นั่นก็เป็นคุณูปการสำคัญที่ทำให้ผู้อ่านเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของวิชามานุษยวิทยาและภาพลักษณ์ตัวตน **‘นักมานุษยวิทยา หรือที่ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Anthropologist’** ให้คนได้รู้จักผ่านงานเขียนของคุณ

คุณสร้างให้ฉันได้ใช้วิชามานุษยวิทยาวิเคราะห์ร่างกายมนุษย์ได้ราวเปิดตำรา ว่าเป็นกลุ่มคนใด ทั้งด้วยลักษณะทางกายภาพและการพูดคุย อย่างที่ฉันเคยวิเคราะห์แบบไม่แน่ใจนักถึงรูปลักษณ์ของแกงชายเจ้าน้องชายของฉันในคราวที่เจอกันครั้งแรกๆ ว่า

“ฉันบอกไม่ถูกเลยว่าโครงสร้างและลักษณะหน้าตาของเธอเป็นชนเผ่าไหน คล้ายจะเป็นพวกไทยน่านเจ้า หรือเป็นพวกเจ้าถิ่นสุวรรณภูมิเดิม หรืออะไรฉันก็ยังไม่แน่ใจ...”³

หรือ ทุกครั้งที่ฉันต้องวิเคราะห์ศพต่างๆ ที่คณะเดินทางเจออยู่ตลอด ทำให้ฉันได้เคยอวดความรู้ทางมานุษยวิทยาอยู่บ่อยๆ กอปรกับการพะวงถึงการตามหาเพื่อนูชาตลอดเวลานั้น ทำให้ความสามารถของนักมานุษยวิทยาในการจำแนกแยกแยะผู้คนกลุ่มต่าง ๆ ถูกใช้เป็นประโยชน์ได้ชัดขึ้น เช่นคราวที่ฉันต้องพิเคราะห์อายุศพท่านมังมหานรธา⁴

หรือในตอนที่ฉันอธิบายเสียเป็นคั้งเป็นแควลักษณะของศพที่พบในดงเถาว์วัลย์กินคน (หี!! นึกถึงที่ไร ก็หมั่นไส้พ่อพรานคนเก่งของคุณเสียทุกครั้ง ถ้ามมาได้ว่า ‘ศพนั้น ชื่ออะไร?’)⁵

หรือ ตอนที่ฉันยืนกรานว่าโครงกระดูกสองโครงที่พบอยู่ในกระเพาะของเห็ดมรณะมันไม่ใช่ฟักกลางและหนานอิน แต่พอรพินท์และทุกคนคิดว่า นั่นเป็นโครงกระดูกของฟักกลางและหนานอินไปแล้ว⁶

แล้วก็ ครั้งที่ฉันต้องอธิบายสรีระของพญาวานรต้นตระกูลของมนุษย์ชาติในนครลิงดำ⁷ จนทำให้ฉันตื่นเต้นใจสั่นเสียทีเดียว ไม่นึกว่าจะได้พบเจอ

ความสามารถต่างๆ ที่คุณสร้างให้ฉันอันเป็นความเก่งกาจติดตัวนั้น พอมานึกแล้วก็เป็นเรื่องดีอย่างหนึ่งสำหรับนำเสนอภาพของความรู้ด้านมานุษยวิทยา ซึ่งเป็นศาสตร์สดใหม่ให้คนเข้าใจมากขึ้นในขณะนั้น เอ...??? ราว ปี พ.ศ.2507 เห็นจะได้ ก็แน่ละค่ะ!! ช่วงนั้นเขาเรียนวิชามานุษยวิทยาผสมปะปนกันทั้งโบราณคดี มานุษยวิทยากายภาพ และชาติพันธุ์วิทยา

เฮ้อ... แต่ในปัจจุบันนี้มันไม่ใช่เสียแล้ว ฉันเห็นว่า **นักมานุษยวิทยาในโลกปัจจุบันนี้แตกต่างหลากหลายออกไปเสียมากทีเดียว** คือ ผนวกเอาศาสตร์หรือวิชาด้านต่างๆ เช่น เอามานุษยวิทยาไปประยุกต์ใช้ในวงการแพทย์ (เหมือนกับที่คุณทำให้ฉันเป็นทั้งแพทย์และนักมานุษยวิทยา) มีการใช้ความรู้วิชาอื่นๆ เป็นต้นว่า โบราณคดี ศิลปศาสตร์ สัตววิทยา สังคมศาสตร์ ภาษาศาสตร์ ชาติพันธุ์วิทยา การเมือง รัฐศาสตร์ พฤติกรรมศาสตร์ มาใช้ศึกษาทำความเข้าใจพฤติกรรมและความสัมพันธ์ของมนุษย์มากขึ้น ข้ามศาสตร์ข้ามสายกันมากขึ้น

เอ... ฉันทำให้คุณงงหรือเปล่าคะ คุณพนมเทียน? พุดให้เข้าใจง่ายกว่านั้นหน่อย แบบที่ไม่ใช้ภาษาวិชาการ ก็คือ เตี้ยวนี่... เขามองคนให้ลึกขึ้นด้วยการทำความเข้าใจระหว่างคนกับสิ่งต่างๆ รอบตัว ทั้งที่เป็น คน พืช สัตว์ และวัตถุสิ่งของ เพื่อให้เข้าใจสังคมมากขึ้น แทนที่จะสนใจแต่เฉพาะความสัมพันธ์ระหว่าง ‘คน’ กับ ‘คน’

ที่เป็นอย่างนี้ก็เพราะว่า **มนุษย์ไม่ได้มีชีวิตทางสังคมที่แยกจากสิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์เลย** ข้อนี้คุณคงรู้ดีที่ว่า ใครไม่ว่าจะเป็น คนกับป่า คนกับความคิดความเชื่อ คนกับสิ่งของ เครื่องมือเครื่องใช้ เชื้อโรค หรือแม้แต่คนกับผี หรือมนุษย์ที่คุณพาพวกเราไปผจญมาหมดแล้ว

มานุษยวิทยาทุกวันนี้จะหลีกเลี่ยงวิธีคิดแบบเดิมๆ ที่ถือว่าความจริงที่ถูกต้องมีเพียงหนึ่งเดียวจนทำให้ ประเมินค่าหรือจัดจำแนก ตีตรา แปะยี่ห้อว่าเป็นสิ่งนั้นสิ่งนี้อย่างตายตัว คุณพนมเทียนคะ! เราเรียกวิธีคิดแบบนี้ว่า ‘**ออนโตโลยีเคิล เทิร์น (ontological turn)**’

อ้วยตาย... !! ฉันขอโทษค่ะ ใช้ศัพท์วิชาการอีกแล้ว!! แต่ที่แน่ๆ หัวใจหลักของมานุษยวิทยา นั่นก็คือ **“จะต้องทำให้เข้าใจในความเป็น ‘คน’ บนความแตกต่างหลากหลายที่เกิดขึ้นในโลกใบนี้”**

เฮ้อ...!! ช่างเสียดายเสียจริง คุณน่าจะได้อะไรจากมานุษยวิทยาที่เปลี่ยนไปจนน่าตื่นตื้นเสียอีกสักหน่อย ฉันว่าคุณอาจจะมีโอกาสสร้างงานได้อีกเป็นกระบุงทีเดียว

ก่อนจบจดหมายอันยาวเหยียดฉบับนี้ และก่อนที่อาการปวดมือปวดข้อจากธูมาตอยด์จะกำเริบเสียก่อน (แต่ฉันคิดว่า ฉันเขียนเนื้อความจดหมายฉบับนี้น้อยกว่าที่เขียนไปชู้รพินทร์ตอนนั้นเสียอีก...) ฉันตั้งใจเสียเหลือเกินที่คุณสร้างฉันและคนอื่นๆ ให้เป็นที่รู้จัก เป็นต้นแบบ ‘หญิงเปรี้ยว’ ที่ครบเครื่องอย่างที่ไม่หึงใดเป็น **คุณคือคนสำคัญคนหนึ่งที่ทำให้วิชามานุษยวิทยาเป็นที่เข้าใจผ่านโลกวรรณกรรม**

ในวันนี้พวกเราได้สูญเสียผู้สร้างสรรค์วรรณกรรมคนสำคัญอย่างคุณไป แต่คุณได้สร้าง ฉันท รพินทร์ แจงชาย พี่ใหญ่ พี่กลาง ไชยยันต์ เมย์ ส่างป่า คะหยิน ตาเฒ่าบุญคำ จัน เกิด เส่ย หนานอิน หนานไพร สางเขียว มั่นตรัย ไอ้กุด ไอ้แห้ว และคนอื่นๆ ให้เป็นที่รู้จักทุกครั้งเมื่อพูดถึง ‘**เพชรพระอุมา**’ ทำให้เกิดงานเขียนต่อยอด (ที่คุณคอยปกป้องพวกเรา จนคุณต้องเอ่ยปากว่า ‘อย่าทำเลียนลอกหลาน’) หรือแม้แต่การนำไปแปรรูปวางแผนจะทำ ภาพยนตร์และละครอยู่หลายต่อหลายครั้ง แต่ฉันก็แอบอดคิดไม่ได้ว่า *ใครกันหนอ... เหมาะที่จะรับบทเป็นฉันท?* เฮ้อ... นึกไม่ออกเสียจริงๆ!!

คุณพนมเทียนคะ ... แม้ว่าร่างกายคุณจะไม่เป็นอมตะตามกฎโลก แต่คุณได้สร้างร่างกายฉัน “แพทย์หญิง ม.ร.ว.หญิงดาริน วราฤทธิ์” ให้เป็นอมตะในโลกวรรณกรรม **ด้วยเพราะ “เพชรพระอุมา” เป็นวรรณกรรมอมตะ** คุณจึงมีชีวิตอมตะอยู่ในโลกแห่งจินตนาการของผู้อ่านทุกครั้งที่ผลงานของคุณถูกหยิบขึ้นมาอ่าน หรือถูกบอกเล่า และสำหรับฉัน ฉันภูมิใจ และอยากขอบคุณที่คุณสร้างฉันให้เป็นนักมานุษยวิทยา

ด้วยเคารพรัก... รัก... และรักยิ่ง
ดาริน วราฤทธิ์

¹ งานเขียนนี้ เขียนขึ้นเพื่อไว้อาลัยแก่ พนมเทียน หรือ คุณฉัตรชัย วิเศษสุวรรณภูมิ ศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์ พ.ศ.2540.

โดย พระเชษฐภคินีคุณหญิงมานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)

² พนมเทียน. (2556). เจาะลึกเบื้องหลังเพชรพระอุมา. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ณ บ้านวรรณกรรม, หน้า 85-86.

³ พนมเทียน. (2538). เพชรพระอุมา ตอนไพรมหากาฬ เล่ม 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ณ บ้านวรรณกรรม, หน้า 163.

⁴ อ่านเพิ่มเติม เพชรพระอุมา ตอน แงชายจอมจักรา เล่ม 1. (2538). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ณ บ้านวรรณกรรม, หน้า 353-361.

⁵ พนมเทียน. (2554). รวมบทความชุด ก่อนสายพิมพ์จะสูญพันธุ์ ตอน อินไซด์ เพชรพระอุมา ภาค 1. กรุงเทพฯ: คณศบุรี, หน้า 59.

⁶ อ่านเพิ่มเติม เพชรพระอุมา ตอน ป่าโลกล้านปี เล่ม 1. (2538). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ณ บ้านวรรณกรรม, หน้า 238-241.

⁷ อ่านเพิ่มเติม เพชรพระอุมา ตอน ป่าโลกล้านปี เล่ม 2. (2538). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ณ บ้านวรรณกรรม, หน้า 481-143.